C U R T E A D E A P E L N O R D

Dosarul nr. 1r-131/2025 Prima instanță: Judecătoria Orhei sediul Telenești
1-24034947-03-1r-10022025 Judecător: *****Popa

D E C I Z I E
în numele Legii

15 aprilie 2025 mun. Bălți

Colegiul penal al Curții de Apel Nord,

În componența:
Președintele completului, judecătorul Ion Talpa
Judecătorii Oxana Mironov
Ecaterina Arseni

a judecat în ședință de judecată în ordine de recurs, recursul avocatului Oncea Aureliu în interesele părții vătămate Botnari Vladimir, declarat împotriva sentinței Judecătoriei Orhei sediul Telenești din 15 ianuarie 2025, în cauza penală privind condamnarea lui:

Darii Dumitraș *****, studii gimnaziale, necăsătorit, ne supus serviciului militar, ne angajat în câmpul muncii, anterior ne judecat*;*

în săvârșirea infracțiuni prevăzute de art. 287 alin. (3) Cod penal al RM,-

Popa Aurel ***** studii medii, necăsătorit, supus serviciului militar, ne angajat în câmpul muncii, anterior ne judecat*;*

în săvârșirea infracțiuni prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal al RM,-

și

Guzun Andrei *****, studii medii, necăsătorit, ne supus serviciului militar, ne angajat în câmpul muncii, anterior ne judecat*;*

în săvârșirea infracțiuni prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal al RM,-

Cauza a fost examinată în conformitate cu prevederile art.364[1] Cod de procedură penală și s-a aflat în procedură de examinare:

În instanța de fond: 29.03.2024-15.01.2025;
În instanța de recurs: 10.02.2025-15.04.2025.

Procedura de comunicare a părților despre examinarea recursului executată.

După expunerea esenței cauzei de către judecătorul raportor, ținând cont de argumentele recursului, materialele cauzei și prevederile legale, pentru expunere asupra recursului, Colegiul penal,-

C O N S T A T Ă :

Prin sentința Judecătoriei Orhei sediul Telenești din 15 ianuarie 2025, Guzun Andrei ***** a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal al RM, în baza acestei Legi cu aplicarea dispozițiilor art.70, 80[1] Cod penal și art. 364[1] CPP fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 600 (şase sute) unități convenționale, ceea ce constituie suma de 30 000 (treizeci mii) lei.

Popa Aurel *****a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal al RM, în baza acestei Legi cu aplicarea dispozițiilor art.70, 80[1] Cod

penal și art. 364[1] CPP fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 600 (şase sute) unități convenționale, ceea ce constituie suma de 30 000 (treizeci mii) lei.

Darii Dumitraș ***** a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (3) Cod penal al RM, în baza acestei Legi cu aplicarea dispozițiilor art. 80[1] Cod penal și art. 364[1] CPP fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani și 6 luni.

În temeiul art. 90 Cod penal a fost suspendată executarea pedepsei stabilite lui Darii Dumitraș *****, cu stabilirea unui termen de probațiune de 1 an, cu obligarea acestuia de a participa la programe probațiunile și să anunțe organul de probațiune despre schimbarea domiciliului.

În temeiul art. 64 alin. (3[1]) Cod penal, s-a explicat lui Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** dreptul de a achita jumătate din amenda stabilită, dacă o plătește în cel mult 3 zile lucrătoare din momentul în care hotărârea devine executorie. În acest caz, se consideră că sancțiunea amenzii este executată integral.

Acțiunea civilă depusă de Botnari Vladimir privind încasarea prejudiciului material, biologic și moral a fost admisă în principiu.

Până la intrarea sentinței în vigoare în privința inculpaților Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** a fost aplicată măsura preventivă - obligațiunea de a nu părăsi țara.

De asemenea prin sentință a fost soluționată soarta corpurilor delicte.

Pentru a se pronunța cu sentința în cauză instanța de fond a constatat că, Guzun Andrei ***** la data de 12.06.2023, în jurul orei 21:30, în stradă, în satul Negureni, raionul Telenești, în apropierea gospodăriei ce aparține lui Botnari Anatolie, ce constituie un loc public, fiind împreună cu Rusu *****, Popa Aurel și Darii Dumitraș, conștientizând caracterul ilegal al acțiunilor sale și urmările prejudiciabile, intenționat, din motive huliganice, încălcând normele etice, exprimând o vădită lipsă de respect faţă de societate, intenționat, pentru ași dovedi supremația, fără nici un pretext, motiv justificat sau plauzibil, amenințând victima Botnari Vladmir cu aplicarea violenței fizice l-au impus să latre ca câinele, iar ulterior l-a lovit cu palma peste față pe Botnari Vladimir, cauzându-i vătămări corporale.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmate de probele administrate, instanța a reținut că, *în drept* faptele inculpatului Guzun Andrei ***** întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal al RM, huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor, săvârșite de mai multe persoane.

Popa Aurel *****la data de 12.06.2023, în jurul orei 21:30, în stradă, în satul Negureni, raionul Telenești, în apropierea gospodăriei ce aparține lui Botnari Anatolie, ce constituie un loc public, fiind împreună cu Rusu *****, Guzun Andrei și Darii Dumitraș, conștientizând caracterul ilegal al acțiunilor sale și urmările prejudiciabile, intenționat, din motive huliganice, încălcând normele etice, exprimând o vădită lipsă de respect față de societate, intenționat, pentru ași dovedi supremația, fără nici un pretext, motiv justificat sau plauzibil, amenințând victima Botnari Vladmir cu aplicarea violenței fizice l-au impus să latre ca câinele.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmate de probele administrate, instanța a reținut că, *în drept* faptele inculpatului Popa Aurel *****întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal al RM, huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor, săvârșite de mai multe persoane.

Darii Dumitraș ***** la data de 12.06.2023, în jurul orei 21:30, în stradă, în satul Negureni, raionul Telenești, în apropierea magazinului alimentar ce aparține Î.I. „Ana Bolfosu”, ce constituie un loc public, fiind împreună cu Rusu *****, Popa Aurel și Guzun Andrei, conștientizând caracterul ilegal al acțiunilor sale și urmările prejudiciabile, intenționat, din motive huliganice, încălcând normele etice, exprimând o vădită lipsă de respect față de societate, au amenințat victima Botnari Vladimir cu aplicarea violenței fizice și l-au impus să latre ca câinele, iar mai apoi s-au deplasat pe o stradelă, la spatele gospodăriei ce aparține lui Botnari Anatolie, unde intenționat, pentru așa dovedi supremația, fără nici un pretext, motiv justificat sau plauzibil, a aplicat o lovitură cu cuțitul în regiunea coapsei piciorului drept victimei Botnari Vladimir, cauzându-i potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 202302D1110 din 18.09.2023, vătămări corporale ușoare sub formă de plagă tăiată a coapsei drepte pe suprafața anterioară.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmate de probele administrate, instanța a reținut că, *în drept* faptele inculpatului Darii Dumitraș ***** întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (3) Cod penal al RM, huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor, săvârșite de mai multe persoane, cu aplicarea unui obiect pentru vătămarea integrității corporale sau sănătății.

Până la începerea cercetării judecătorești în prima instanță inculpații Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** au declarat personal prin înscris autentic că recunosc săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și au solicit ca judecata să aibă loc în baza art. 364[1] Cod de procedură penală, în baza probelor administrate la etapa de urmărire penală, care a fost acceptată prin încheierea instanței de judecată.

Exercitarea căilor de atac:

Împotriva sentinței instanței de fond în termen a declarat recurs avocatul Oncea Aureliu în interesele părții vătămate Botnari Vladimir, prin care a solicitat casarea parțială a sentinței contestate în latura civilă și pronunțarea unei noi hotărâri privind admiterea integrală a acțiunii civile depusă de Botnari Vladimir.

În motivarea recursului s-a invocat că sentința Judecătoriei Orhei, sediul Telenești nr.1-41/24 din 15.01.2024 în partea lăsării fără de examinare a acțiunii civile depuse de partea vătămată Botnari Vladimir *****este nefondată și încalcă în mod grav dreptul părții vătămate la compensarea prejudiciului suferit. Or, în urma vătămării corporale primite că rezultat al acțiunilor ilegale a lui Darii Dumitraș *****, partea vătămată a fost nevoită de a trece tratament medical de recuperare. Iar per ansamblu prin acțiunile și comportamentul lui Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei *****, partea vătămată fiind amenințată și supusă violentei psihologice, până în prezent are o stare de temere fața de inculpați și siguranța acestuia în cazul când îi întâlnește în localitate.

Mai mult ca atât, chiar și după incidentul care a avut loc la 12.06.2023 unii din inculpații atunci când îl vad pe Botnari Vladimir încearcă să-l i-a în derâdere.

Totodată ca urmare a incidentului din 12.06.2023 Botnari Vladimir a fost nevoit de a încheia un contract de acordare a asistenței juridice pentru reprezentarea și apărarea drepturilor sale atât în faza premergătoare derulării anchetei cît deja și în cadrul procesului penal intentat achitând în acest sens suma de 16 000 lei.

În susținerea poziției date, recurentul a făcut referire la prevederile art. 19 alin.(1) și (2), art. 1998 alin.(1), art. 2033 alin.(1) și (2), art. 2025 alin. (1), art. 2036, art. 2037 Cod civil, care prevăd dreptul părții vătămate de a solicita repararea prejudiciului material și moral, iar modalitatea de determinarea a cuantumului prejudiciului moral, a fost descrisă amănunțit în

punctul 32 din Hotărârea plenului Curții Supreme de Justiție nr.6 din 04.07.2005, unde se menționează că pe lângă criteriile generale, se vor lua în considerare criteriile specifice de evaluare a cuantumului acestor despăgubiri, prevăzute la art. 219 alin. (4) CPP.

Astfel, la evaluarea cuantumului despăgubirilor, instanța de judecata i-a în considerare: suferințele fizice ale victimei; prejudiciul agrement sau estetic; pierderea speranței în viață; pierderea onoarei prin defăimare; suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate etc.

La fel, Legea nu prevede în mod exhaustiv criteriile de evaluare a cuantumului prejudiciului moral cauzat prin infracțiune. Acestea fiind niște prevederi orientative, care ar ajuta la îngustarea numărului de metode de determinare a valorii reale a prejudiciului, ceea ce creează o stare de incertitudine în ceea ce prevede evaluarea acestuia. Cert este faptul că dauna morală și cea patrimonială nu sunt legate între ele, acea materială întotdeauna urmează de probat prin mijloace de probă stabilite în art. 93 CPP, pe când cea morală, datorită faptului că nu poate fi probată prin intermediul probelor de la respectivul articol în majoritatea cazurilor, rămâne să fie bazată doar pe argumentele aduse de partea vătămată asupra survenirii și manifestării prejudiciului dat. Chiar dacă în practica judiciară sunt anumite criterii după care instanțele de judecată se conduc la aprecierea cuantumului prejudiciului moral, există o discrepanță între practica aplicării normelor legale cu privire la repararea daunei morale, în acest sens, este binevenită Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 6 privind satisfacția echitabilă, care spune ca la determinarea cuantumului prejudiciului moral cauzat prin infracțiune se ia obligatoriu în considerate principiul general al echității și faptul că suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în specie similare. Scopul satisfacției echitabile acordate de Curte este de a repara prejudicial cauzat reclamantului ca urmare a evenimentelor contrare convenției CEDO. Principiul care stă la baza mecanismului reparării daunei morale cauzate este regula *reparației integrate a prejudiciului suferit* astfel ca atât prejudiciul material, cît și cel moral să fie compensat în totalitate persoanei care le-a suferit.

Conform Hotărârii plenului Curții Supreme de Justiție nr.6 din 04.07.2005 *„cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau alta vătămare a sănătății ori prin deces*" integritatea fizică a persoanei este un atribut esențial și un drept fundamental al persoanei, care în caz de orice vătămare corporală poate pretinde o compensate bănească sau de alta natura prin repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin alta vătămare a sănătății ori prin deces.

Conform art. 3 a Hotărârii plenului Curții Supreme de Justiție nr.6 din 04.07.2005 „ *instanțele de judecată vor avea în vedere faptul că răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin alta vătămare a sănătății este o răspundere delictuală, care trebuie să, conțină în sine următoarele condiții generate, inclusiv și în cazurile vătămării sănătății în timpul executării obligațiunilor de serviciu:*

- existența unei fapte ilicite, adică acțiune sau inacțiune care are ca rezultat încălcarea drepturilor subiective sau interesele legitime ale unei persoane;

- existența unui prejudiciu care constă în rezultatul sau efectul negativ suferit de o persoana prin vătămare a integrității corporale sau prin alta vătămare a sănătății ori prin deces datorită faptei ilicite săvârșite de o altă persoană, pentru care persoana este ținută să răspundă;

- legătură de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, adică prejudiciul cauzat sănătății să fie o consecință a faptei ilicite. Raportul cauzal între fapta ilicită a autorului prejudiciului și vătămarea sănătății are ca urmare pierderea posibilității persoanei prejudiciate de a obține venit;

- existenta vinovăției persoanei care a săvârşit fapta ilicită".

Ce tine de aspectul prejudiciului moral, art.27 din Hotărârii plenului Curții Supreme de Justiție nr.6 din 04.07.2005 prevede in mod expres că „ *în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislate, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Instanțele de judecată vor avea în vedere că în cazul vătămării integrității corporale sau al altei vătămări a sănătății, precum şi în cazurile de deces a victimei, persoanele vătămate au dreptul în conformitate cu art. 1422 (art. 2036 redacția nouă) Cod civil la repararea prejudiciului nepatrimonial (moral) sub formă de despăgubire în bani în suma stabilită de instanțele judecătorești în baza unei aprecieri conforme principiilor echității. Prejudiciul moral se repara doar pentru raporturile juridice (cauzarea vătămării integrității corporale sau altei vătămări a sănătății ori deces), apărute după intrarea in vigoare a Codului civil (12 iunie 2003), şi se repara, pentru fiecare caz o singură dată în mărimea stabilită de instanță. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.*

Conform art. 1423 (art. 2037 redacția nouă) CC, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța judecătorească reieşind din caracterul şi gravitatea suferințelor psihice şi fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, (daca vinovăția este condiție a răspunderii), şi de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate ".

Prin urmare, se conchide că deși inculpații Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** au recunoscut integral vina în comiterea infracțiunii incriminate, solicitând examinarea cauzei în procedura simplificată în temeiul art. 364[1] CPP, se constată cu certitudine că de fapt aceștia au urmărit doar scopul de a beneficia de o pedeapsă cât mai blândă, ori careva acțiunii de compensare a prejudiciului din partea acestora nu au urmat, nici pe parcursul urmăririi penale și nici după pronunțarea sentinței recurate. Or, Legiuitorul a stabilit în mod expres în art.384 CPP că sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată.

Mai mult ca atât instanța urmează să-și întemeieze sentința numai pe probele care au fost cercetate în ședința de judecată, or, atât probelor cercetate în ședința de judecată cât și argumentelor justificative ce țin de prejudiciul moral cauzat părții vătămate, instanța de fond nu le-a dat nici o apreciere, prin ce s-a încălcat dreptul părții vătămate la un proces echitabil prevăzut la art.6§1 CEDO.

Argumentele părților:

În temeiul art. 447 alin. (2) Cod de procedură penală, respectând principiul contradictorialității, instanța de recurs a fixat data examinării recursului şi a dispus să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței, însă părțile nu au făcut uz de dreptul lor procedural și nu au prezentat referință, fapt ce nu împiedică instanței examinarea recursului în baza probelor anexate la dosar.

Aprecierea instanței de recurs:

Cercetând materialele cauzei penale în raport cu argumentele invocate în recurs, verificând legalitatea și temeinicia sentinței în baza materialelor dosarului, Colegiul penal conchide necesitatea admiterii recursului avocatului Oncea Aureliu în interesele părții vătămate Botnari Vladimir, cu casarea parțială a sentinței în latura civilă și remiterea în această parte a cauzei la rejudecare în instanța de fond, din următoarele considerente:

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 1^4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs sentințele pronunțate în procedura pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Potrivit art. 364^1 alin. (10) și (11) Cod de procedură penală, sentința adoptată în condițiile prezentului articol poate fi atacată cu recurs, invocându-se doar erorile procesuale şi măsura de pedeapsă stabilită.

Recursul se judecă de către instanța ierarhic superioară în conformitate cu prevederile art.447 şi 448.

Conform art. 448 Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanța de recurs. Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în recurs.

Potrivit art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. d) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii: dispune rejudecarea cauzei de către instanța de fond în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În acest sens, Colegiul notează că rațiunea şi finalitatea exercitării căii de atac rezidă în înlăturarea erorilor admise de instanța de grad inferior la etapa precedentă de judecare a cauzei, iar controlul judecătoresc pe care acesta îl declanșează are un rol preventiv şi unul reparator.

Astfel, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de fond, inclusiv şi să o caseze, atunci când se constată admiterea erorilor de drept de natură să afecteze echitatea desfășurării procesului şi care au avut drept consecință adoptarea unei hotărâri nemotivate.

În subsidiar, Colegiul reține că, prezenta cauză a fost judecată de către instanța de fond în temeiul art.364^1 CPP, adică în baza probelor administrate la faza urmăririi penale, acceptate de către inculpat în corespundere cu alin.(3) a normei vizate prin cererea depusă până la începerea cercetării judecătorești, potrivit căreia el a recunoscut în totalitate faptele indicate în rechizitoriu.

Respectiv, chestionându-i pe inculpații sub jurământ în ce privește recunoașterea bazei probante administrate pe caz și a faptelor reținute în rechizitoriu, instanța în corespundere cu art.364^1 alin. (4) CPP prin încheiere protocolară au fost admise cererile acestora pe motiv că din probele administrate rezultă că faptele sunt stabilite, iar în cauză sunt suficiente date cu privire la personalitatea sa, ce ar permite stabilirea corectă a pedepsei penale, după care a recurs la interogarea inculpaților potrivit regulilor de audiere a martorului, efectuând cercetarea nemijlocită a bazei probante administrate pe caz, cu expunerea ei detaliată în conținutul procesului-verbal al ședinței de judecată și în sentința adoptată.

Atât la faza urmăririi penale, cât și în instanța de fond inculpații Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** au recunoscut faptele săvârșite, depunând sub jurământ declarații consecvente referitor la cele comise, acestea coroborând întru tot cu restul probelor administrate pe caz.

Colegiul penal constată că, instanța de fond a stabilit corect starea de fapt și de drept, ce corespunde probelor din dosar, care au fost apreciate corect, încadrând just acțiunile inculpatului Darii Dumitraș ***** în baza dispozițiilor art. 287 alin. (3) Cod penal al RM, iar acțiunile inculpaților Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** în baza art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal al RM.

Concluzia descrisă se confirmă prin probe pertinente și concludente care au fost cercetate de instanța de fond și care în ansamblul lor, din punctul de vedere al coroborării, dovedesc cu certitudine vinovăția inculpaților de săvârșirea infracțiunii incriminate.

Colegiul consideră că instanța de fond a adoptat o sentință legală şi întemeiată, apreciind fiecare probă din punctul de vedere al pertinenței, concludenței, utilității și veridicității, iar toate probele în ansamblu - din punctul de vedere al coroborării lor, în conformitate cu prevederile art.101 CPP.

La fel, Colegiul penal reține că sentința corespunde prevederilor art.384, art. 389, art. 364[1] Cod de procedură penală, conține probe de vinovăție acceptate de inculpați și sub acest aspect sentința nici nu se contestă.

Potrivit textului recursul avocatului Oncea Aureliu în interesele părții vătămate Botnari Vladimir, este de acord cu starea de fapt stabilită de instanța de fond, precum și cu încadrarea juridică a acțiunilor inculpaților Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei *****, însă nu este de acord cu sentința contestată în latura acțiunii civile.

Nici partea acuzării și apărării nu au atacat sentința în partea încadrării juridice a acțiunilor inculpaților Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei *****, motiv pentru care instanța de recurs nu purcede la judecarea fondului cauzei, dar se v-a expune doar în latura soluționării acțiunii civile.

Argumentele expuse de instanța de fond și motivele din sentință, pentru a evita repetări inutile, instanța de recurs le însușește, fapt ce vine în corespundere cu jurisprudența CEDO, care în pct. 37 a hotărârii sale în *Cauza Albert vs. România din 16.02.2010* statuează că, art. 6 par. 1 din Convenție, deși obligă instanța să își motiveze deciziile, acest fapt nu poate fi înțeles ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument *(Van de Hurk vs. Olanda, 19 aprilie 1994, pct. 61),* cu toate acestea procesul echitabil necesită ca o instanță internă, fie prin însușirea motivelor furnizate de o instanță inferioară, fie prin alt mod, să fi examinat chestiunile esențiale supuse atenției sale.

Astfel, instanța de fond a dat o apreciere corectă probelor și circumstanțelor cauzei penale, examinând probele administrate din punctul de vedere a utilității și veridicității lor, sub toate aspectele, complet și în mod obiectiv, călăuzindu-se de Lege, încadrând just acțiunile inculpatului Darii Dumitraș ***** conform art. 287 alin. (3) Cod penal al RM – huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor, săvârșite de mai multe persoane, cu aplicarea unui obiect pentru vătămarea integrității corporale sau sănătății, iar acțiunile inculpaților Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** în baza art. 287 alin. (2) lit. b) Cod penal al RM - huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor, săvârșite de mai multe persoane.

În continuare, în limitele recursului avocatului Oncea Aureliu în interesele părții vătămate Botnari Vladimir, Colegiul penal statuează că prima instanță în mod neîntemeiat și pripit a dispus admiterea în principiu a acțiunii civile depuse de partea vătămată Botnari Vladimir privind încasarea prejudiciului material, biologic și moral, omițând a se expuse asupra cerinței părții vătămate de recuperare a cheltuielilor de asistență juridică.

În fortificarea acestei soluții Colegiul penal remarcă că, potrivit art. 385 alin. (1) pct. 10) în coroborare cu art. 387 alin. (1) Cod de procedură penală, o dată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sânt dovedite temeiurile şi mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă în tot sau în parte, ori o respinge.

Conform art. 219 alin. (1) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal poate fi intentată la cererea persoanelor fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale, morale sau, după caz, le-a fost adusă daună reputației profesionale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.

Potrivit art. 225 Cod de procedură penală, judecarea acțiunii civile în procesul penal, indiferent de valoarea acțiunii, se efectuează de către instanța de competența căreia este cauza penală. La adoptarea sentinţei de acuzare sau de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter medical, instanţa soluţionează şi acţiunea civilă prin admiterea ei, totală sau parțială, ori prin respingere. Odată cu soluţionarea cauzei penale, judecătorul este obligat să soluţioneze acţiunea civilă.

Astfel, instanța de apel remarcă că acțiunea civilă reprezintă mijlocul prin care o persoană care a suferit un prejudiciu prin infracțiune cere repararea acestuia în cadrul procesului penal.

Potrivit art. 23 alin. (2) Cod de procedură penală, victima unei fapte care constituie componență de infracțiune este în drept să ceară, în condițiile prezentului cod, pornirea unei cauze penale, să participe la procesul penal în calitate de parte vătămată şi să-i fie reparate prejudiciile morale, fizice și materiale.

În accepțiunea art. 61 alin.(1) Cod de procedură penală, parte civilă este recunoscută persoana fizică sau juridică în privința căreia există suficiente temeiuri de a considera că în urma infracțiunii i-a fost cauzat un prejudiciu material sau moral, care a depus la organul de urmărire penală sau la instanța de judecată o cerere de chemare în judecată a bănuitului, învinuitului, inculpatului sau a persoanelor care poartă răspundere patrimonială pentru faptele acestuia.

Conform art. 219 alin. (1) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal poate fi intentată la cererea persoanelor fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale, morale sau, după caz, le-a fost adusă daună reputației profesionale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.

Alin. (4) al aceluiași articol stipulează că, la evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, prejudiciul agrement sau estetic, pierderea speranței în viață, pierderea onoarei prin defăimare, suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate etc.

Relevantă speței este și jurisprudența CtEDO, *cauza Ernst c. Belgiei (15 iulie 2003)*, unde Curtea a statuat, în principiu, că „atunci când victima unei infracțiuni se constituie parte civilă în procesul penal, aceasta semnifică introducerea unei cereri în despăgubiri, chiar dacă ea nu a cerut, în mod expres, repararea prejudiciului suferit. Prin dobândirea calității de parte civilă în procesul penal, se are în vedere nu numai condamnarea penală a autorului infracțiunii, ci şi repararea pecuniară a prejudiciului pe care l-a suferit”.

În acest sens Colegiul penal reține că, prin ordonanța organului de urmărire penală din 21.06.2023 Botnari Vladimir a fost recunoscut în calitate de parte civilă cu suma prejudiciului material în mărime de 50 000 lei și a celui moral în mărime de 200 000 lei.

Ulterior, în cadrul cercetării judecătorești partea vătămată Botnari Vladimir a înaintat acțiune civilă împotriva inculpaților Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** privind recuperarea în mod solidar din contul inculpaților a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 16 000 lei; din contul inculpatului Guzun Andrei ***** a prejudiciului moral în mărime de 20 000 lei; din contul inculpatului Popa Aurel *****a prejudiciului moral în mărime de 10 000 lei; și din contul inculpatului Darii Dumitraș ***** a prejudiciului biologic în mărime de 20 000 lei și a celui moral în mărime de 40 000 lei.

Cu privire la prejudiciul biologic, Colegiul penal statuează că în conformitate cu art.9 alin.(1) și (2) lit. f) din Codul civil, drepturile și obligațiile civile apar în temeiul legii, precum și în baza actelor persoanelor fizice și juridice care, deși nu sânt prevăzute de lege, dau naștere la drepturi și obligații civile, pornind de la principiile legislației civile. Drepturile și obligațiile civile apar: în urma cauzării de prejudicii unei alte persoane.

Conform art.16 alin.(1) lit. g) din Codul civil, apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin repararea prejudiciului patrimonial și, în cazurile prevăzute de lege, a celui nepatrimonial.

Astfel, repararea prejudiciilor reprezintă acea metodă de apărare a drepturilor civile încălcate, care dă posibilitate persoanei drepturile căreia au fost lezate să ceară repararea integrală a acestora (art.19 Cod civil).

În accepțiunea art.19 alin.(1) Cod civil, în condițiile legii, persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial și nepatrimonial cauzat astfel.

Alin. (3) al aceluiași articol stipulează că, se consideră prejudiciu nepatrimonial (prejudiciu moral) suferințele fizice și psihice, precum și diminuarea calității vieții. În cazul vătămării sănătății, prejudiciul nepatrimonial cuprinde, de asemenea, pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman (prejudiciu biologic).

Potrivit art. 1998 alin. (1) Cod civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Conform art. 2033 Cod civil, în cazul vătămării integrităţii corporale sau altei vătămări a sănătăţii, pe lângă repararea prejudiciului patrimonial şi celui moral, se va plăti o despăgubire separată pentru însăşi vătămare (prejudiciul biologic).Vătămarea sănătăţii cuprinde şi vătămarea sănătăţii mintale doar dacă ea se manifestă printr-o maladie sau o stare care necesită asistenţă ori un serviciu medical.

Aici, se relevă că noțiunea de prejudiciu biologic se deduce din prevederile art. 19 alin. (3) Cod civil, potrivit căruia prejudiciu biologic presupune pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman.

Astfel, pentru antrenarea răspunderii delictuale ca urmare a cauzării prejudiciului biologic, urmează a fi întrunite următoarele condiții:

- modificarea aspectului exterior, adică a caracteristicilor morfologice ale persoanei;
- reducerea eficienței psiho-fizice, adică diminuarea posibilității de utilizare a propriului corp;
- reducerea capacităților sociale, adică a aptitudinii de afirmare a persoanei în mediul ambiant prin relaționare cu și/sau alți indivizi;
- pierderea sau reducerea capacității generale de muncă;
- pierderea sau lezionarea dreptului de a alege în mod liber meseriei sau profesiei;
- depunerea unui efort major în desfășurarea propriei activități, fără pierderea sau reducerea câștigului realizat.

Prin urmare, Colegiul conchide că nu orice vătămare a integrității corporale sau a sănătății acordă dreptul persoanei vătămate la repararea prejudiciului biologic, ci doar acele vătămării care duc la pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman descrise supra.

În asemenea circumstanțe, Colegiul penal statuează că la examinarea pretenției privind repararea prejudiciului biologic, prima instanță urma *a priori* să stabilească dacă prin acțiunile ilicite ale inculpatului Darii Dumitraș *****, partea vătămată Botnari Vladimir și-a pierdut careva organe vitale și/sau a fost diminuată capacitatea acestora, iar în dependență de aceasta să stabilească prezența probelor ce ar confirma mărimea prejudiciului cauzat și solicitat a fi încasat din contul inculpatului.

Cu privire la recuperarea prejudiciului moral, Colegiul notează că conform art. 2036 alin. (1) Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la

drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

Potrivit art. 2037 alin. (1) Cod civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul şi gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța judecătorească, luând în considerație circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul (locul, timpul, vârsta etc.), precum şi statutul social al persoanei vătămate. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența şi întinderea prejudiciului patrimonial.

În acest sens Colegiul penal remarcă că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a făcut o serie de aprecieri notabile în ceea ce privește proba prejudiciului moral, constatând în repetate rânduri că proba faptei ilicite este suficientă, urmând ca prejudiciul şi raportul de cauzalitate să fie prezumate, instanțele urmând să deducă producerea prejudiciului moral din simpla existență a faptei ilicite de natură să producă un asemenea prejudiciu şi a împrejurărilor în care a fost săvârşită, soluția fiind determinată de caracterul subiectiv, intern al prejudiciului moral, proba sa directă fiind practic imposibilă *(cauza A. împotriva Norvegiei, nr. 28070/06, 9 aprilie 2009).*

Mai mult, în cauzele *Danev împotriva Bulgariei şi Iovtchev împotriva Bulgariei* Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut în esență încălcarea Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăților Fundamentale, după ce a considerat că abordarea formalistă a instanțelor naționale, care atribuiseră reclamantului obligația de a dovedi existență unui prejudiciu moral cauzat de fapta ilegală prin dovezi susceptibile să confirme manifestări externe ale suferințelor lui fizice sau psihologice, avuseseră ca rezultat privarea reclamantului de despăgubirea pe care ar fi trebuit să o obțină.

Astfel, contrar normele legale citate supra și a statuărilor CEDO enunțate, Colegiul penal concluzionează că instanța de fond în mod eronat a admis în principiu pretenția privind repararea prejudiciului moral, din motivul neaprobării acestora.

Tot aici, Colegiul consideră necesar de a scoate în evidență și faptul că despăgubirile pentru daune morale se disting de cele pentru daune materiale prin faptul că acestea nu se probează, ci se stabilesc de instanța de judecată prin evaluare *(a se vedea, printre multe altele, Pshenichnyy vs Rusia, 14 februarie 2008, parag. 35, Antipenkov vs Rusia, 15 octombrie 2009, parag. 82, Nedayborshch vs Rusia, 1 iulie 2010, parag. 37).*

Distinct, Colegiul penal reiterează faptul că prin acțiunea civilă înaintată împotriva inculpaților Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei *****, partea vătămată Botnari Vladimir a solicitat *inter alia* recuperarea în mod solidar din contul inculpaților a cheltuielilor de asistență juridică suportate în limitele cauzei respective, însă instanța inferioară a omis a se expune asupra cerinței respective, deşi la cererea de chemare în judecată a fost anexate suficiente probe care confirmă faptul asistării părții vătămate Botnari Vladimir pe întreg procesul penal de către avocatul Oncea Aureliu în baza mandatului avocațional din 21.06.2023 *(f.d.23, vol.I)*, suportând cheltuieli de asistență juridică în mărime de 16 000 lei, achitarea căruia se confirmă prin bonul de plastă seria EE nr. 486461 din 21.06.2023 *(f.d.102, vol.II)*, iar prin prisma dispozițiilor art. 96 alin. (1) și (1^1) Cod de procedură civilă și art. 63 alin. (4) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002 se constată dreptul părții vătămate de a pretinde recuperarea acestor cheltuieli din contul inculpaților.

În consecință, Colegiul penal opinează că erorile admise de către instanța de judecată nu

pot fi reparate de către instanța de recurs în prezenta procedură, or, potrivit art. 449 alin. (1) pct.2) lit. b) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa adoptă una din următoarele decizii: admite recursul, casând hotărârea, parţial sau integral, şi ia una din următoarele soluții: rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri, **dacă prin aceasta nu se agravează situația inculpatului**.

Prin urmare, Colegiul penal notează că prin corectarea erorilor comise de prima instanță la examinarea acțiunii civile ar putea fi agravată situația inculpatului, fapt inadmisibil.

Suplimentar, este necesar a face mențiune asupra încălcării dreptului inculpatului la un recurs efectiv în situația amintită, fiind lipsit de posibilitatea exercitării unei căi de atac prevăzute în condițiile legii.

Dispozițiile prevăzute de art.6 şi art.13 din Convenție rezervă inculpatului dreptul la un proces echitabil şi dreptul la un recurs efectiv, care dau expresie unei idei generale, potrivit căreia o protecție eficace a drepturilor omului nu poate fi realizată prin simpla consacrare a unor drepturi substanțiale, ci este necesar ca aceste drepturi să fie însoțite de garanții fundamentale de ordin procedural, care să asigure mecanismele corespunzătoare de punere în valoare.

Subsidiar, în susținerea celor expuse mai sus, Colegiul penal face trimitere la pct.12 al Hotărârii explicative a Plenului Curții Supreme de Justiție din 09.06.2014 cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, unde Curtea a reținut următoarele: „*Articolul 13 din Convenţia Europeană stabileşte că orice persoană ale cărei drepturi şi libertăţi recunoscute de Convenţie au fost încălcate are dreptul să se adreseze efectiv unei instituţii naţionale, chiar şi atunci cînd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acţionat în exercitarea atribuţiilor lor oficiale. Termenul „recurs efectiv", în sensul acestui articol, urmează a fi privit nu ca o cale de atac instituită prin lege, ci ca un remediu real instituit la nivel naţional, conform căruia o persoană considerată victimă a unei violări ale drepturilor sale prevăzute de Convenție poate ataca în faţa instanţelor judecătoreşti pretinsa violare”.*

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate supra comise de către instanța de fond constituie erori de drept prescrise în art. 444 alin. (1) pct. 16) Cod de procedură penală, care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, pentru a nu admite agravarea situației inculpaților, se impune soluția admiterii recursului declarat de partea vătămată Botnari Vladimir, cu casarea parțială a sentinței contestate în latura civilă şi dispunerea rejudecării cauzei în această parte de către aceeași instanță, în alt complet de judecată.

La o nouă examinare instanța de fond urmează să țină cont de cele enunțate mai sus și să emită o sentință legală, întemeiată și motivată în strictă conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

Generalizând aspectele invocate, Colegiul penal ajunge la concluzia privind admiterea recursului avocatului Oncea Aureliu declarat în interesele părții vătămate Botnari Vladimir împotriva sentinței Judecătoriei Orhei sediul Telenești din 15 ianuarie 2025, cu casarea parțială a sentinței contestate în latura civilă şi dispunerea rejudecării cauzei în această parte de către aceeași instanță, în alt complet de judecată.

În conformitate cu prevederile art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. d) Cod de procedură penală la RM, Colegiul penal,-

D E C I D E :

Recursul avocatului Oncea Aureliu în interesele părții vătămate Botnari Vladimir declarat împotriva sentinței Judecătoriei Orhei sediul Telenești din 15 ianuarie 2025 în cauza penală în privința lui Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** se admite, cu

casarea parțială a sentinței contestate în latura civilă şi dispunerea rejudecării cauzei în această parte de către aceeași instanță, în alt complet de judecată.

În rest, dispozițiile sentinței Judecătoriei Orhei sediul Telenești din 15 ianuarie 2025 în cauza penală în privința lui Darii Dumitraș *****, Popa Aurel *****și Guzun Andrei ***** în latura penală și cea a soluționării soartei corpurilor delicte, se mențin fără modificări.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul: **Ion Talpa**
Judecătorii: **Oxana Mironov**
Ecaterina Arseni